

חיפוש משפחה בפולין

רקע כללי

על מנת להבין את האתגרים שבחיפוש אחר מידע גנאלוגי בפולין, יש להבין את ההיסטוריה של אותה מדינה ואת השפעתה של אותה היסטוריה על הרישומים. רוב האזור סביב ורשה היה חלק מרוסיה הצארית במהלך המאה ה-19 ועד למלחמת העולם הראשונה. במערכת הפיאודלית הקיימת דאז, חקלאים ומשפחותיהם חיו על ועיבדו אדמה שהייתה בבעלות אדון או נסיך מקומי. משפחה יכלה לעבד רק כמות מוגבלת של אדמות, ולכן תחת מערכת פיאודלית זו הבן הראשון נשאר על אדמת הוריו והקים משפחה, הבנות היו מתחתנות ועוזבות את המשפחה, ובנים צעירים יותר יהפכו למשרתים של הנסיך או חיילים לפקודתו. השירות הצבאי לחיילים פשוטים החל בגיל 15 ונמשך 25 שנה עם פנסיה מלאה לאחר מכן, דבר לא משמעותי מכיוון שתוחלת החיים הייתה בסביבות 40 שנה. בדרך כלל היהודים לא היו חקלאים. הם התגוררו בעיירות ובערים והתפרנסו כסוחרים, עובדי כפיים ואנשי מקצוע. במשפחות יהודיות נחלקה הירושה בין כל הבנים, אך הבן הבכור קיבל כפליים מהבנים הצעירים. הבנות קיבלו נדוניה של 10% מהרכוש של הוריהם, למעשה קיבלו את ירושתם בחיי הוריהם. יהודים עשו כל שביכולתם כדי להימנע משליחת בניהם לשירות הצבא כחיילים, מכיוון שקיום מרבית המצוות היהודיות ונישואין היו בלתי אפשריים במהלך השירות הצבאי. היה גם סיכוי רב שהחייל היהודי לא יראה יותר. מעטים מאוד מהחיילים היהודים הצליחו לחזור לעיר הולדתם לאחר שירות של 25 השנים.

על מנת לגייס חיילים, פקידי צבא הצאר היו נכנסים לעיירה בהפתעה, אוספים בכוח את כל הנערים המתבגרים ומגייסים בכוח כל מי שנראה כבן מעל גיל 15 ושלא יכול היה להוכיח שהוא בן בכור. ישנם סיפורים רבים על נערים שהמציאו במקום שמות משפחה חלופיים במטרה לטעון שהם נולדו לראשונה. בחלק מהמקרים נערים אמרו שהם מעיירה אחרת ומבקרים אצל קרובי משפחה, כך שהצבא יצטרך לשלוח מישהו לעיר השנייה לבדוק. הם קיוו שאם יהיו מספיק מתגייסים הצבא יותר עליהם. בשנת 1820 קבע הצאר כי לכל אדם יהיה שם משפחה כתוב בכל הרשומות. לאחר מכן, ילדים יהודים רבים לא נרשמו בלידה והם נקראו "נעלם", או לידות בנים נרשמו עם שמות משפחה שהומצאו. שני המצבים מקשים על מעקב ההיסטוריה של המשפחה. משפחות אמידות יכולות היו לשלם די סכום גדול ולגאול את בניהם מהשירות הצבאי, ולכן קל יותר להתחקות אחר ההיסטוריה שלהם.

ממשלת רוסיה הטילה מס נישואין על רכושו של אדם שנישא. כתוצאה מכך, נישואים רבים התקיימו בטקס דתי מבלי ליידע את הרשויות. תיעוד לידת ילד יפרט את ההורים כנישואים רק אם הם רשמו את הנישואין אצל הרשויות. בנוסף, הורי זוג שהתחתן עשויים להיות רשומים או לא רשומים כנישואים בעצמם.

שמות פרטיים של יהודים הוכפלו בדרך כלל, שם מקומי ושם עברי. לדוגמה, השמות הפרטיים עשויים להיות "צבי הרש". צבי בעברית, והרש שמשמעותו צבי בפולנית. לעתים מופיע השם נפתלי במקום צבי, שכן נפתלי היה השבט היהודי שצבי היה עבורו סמל. אז יתכן שאנשים נקראו נפתלי הרש. דוגמה נוספת, "דב בר" - דוב בעברית ו-בר שמשמעותו דב בפולנית. בדרך כלל, רק השם המקומי רשום ברשומות העיירה, ורק השם העברי רשום על מצבות. בחלק מהמקרים לאדם היו שני שמות עבריים, ככל הנראה כאשר אחד מהם התקבל גם כשם מקומי. לעתים נעשה שימוש בשלושה שמות פרטיים, במיוחד כאשר השמות היו על שם סבים וסבתות מפורסמים מאוד.

בנוסף, נעשה שימוש בכינויים בספרות העברית והיידיש, למשל: רבי רבי שמחה בונים [שמחה בעברית, בונים בידיש משמעותו בנים]. בספרות החסידית הוא היחיד שמצרפים לשמו פעמיים "רבי". כשקיבלנו צילום של רישום הפטירה שלו, שמו רשום כשמעון בונצ'רד [שם משפחה גרמני, כנראה נולד בגרמניה]. לפעמים נוספו שמות פרטיים, בדרך כלל כאשר ילד היה חולה מאוד - ירחמיאל [ירחם האל], אלתר [הזקן בידיש]. שמות שנוספו כך היו רשומים על מצבות ולפעמים ניתנו בהמשך לנכדים.

על פי המסורת היהודית האשכנזית, אין לקרוא לילד על שם קרוב משפחה חי. לפעמים זה עוזר כשמנסים למצוא רשומות, שכן אם נמצא רישום לידה של נכדו של אדם, וליד י"ש שם פרטי זהה לסבו, ברור שהאדם מת לפני לידת נכדו.

מקובל היה שמשפחות שהיו להם רק בנות דורשות שלפחות אחד החתנים שיישא לאישה רת אחת הבנות ישנה את שם משפחתו לשם המשפחה של הכלה.

נושא שדורש התייחסות הוא העובדה שתוחלת החיים במאה ה-19 הייתה קצרה, ורבים מהגברים והנשים מתו בצעירותם. היו מקרים רבים של נישואים שניים ומקרים רבים של ילדים שאומצו על ידי קרובי משפחה. זה עלול לגרום לפער בשמות המשפחה של אחים.

נושא נוסף שמקשה על המחקר הוא השימוש בשם עיר קודמת במקום שם משפחה: בפורמט הפולני "עיר-סקי", שפירושו "מהעיר", גם כאשר כבר השתמשו בשם משפחה אחר. לעיתים שם העיר ייקבע כשם משפחה לדורות הבאים. אך לפעמים אנשים השתמשו לסירוגין בשם העיר ובשם משפחה אחר לפני ששמות המשפחה היו יציבים, ובכך גרמו לכלבול אצל החוקרים. בנוסף, במקרים רבים, שם האב משמש במקום שם משפחה, על פי המנהג הרוסי והיהודי, ובהמשך שמו של האב הפך לשם משפחה. בספרים יהודיים המודפסים בפולין, ניתן להשתמש במונח "רב העיר X" במקום שמו של אותו רב, ולעיתים בשם ספר שכתב במקום שמו. ידועים גם כינויים כמו "החוחה", "השרף" [סוג של מלאך], "הרב הזקן", ראשי תיבות של שם ועוד - כולם גורמים לקשיים במחקר.

קושי נוסף מוצג על ידי שינויי שמות בעת הגירה למדינה עם שפה שונה, שם ההגייה של שם קשה או נהוג להשתמש בו אחרת. ניתן לשנות את "יצחק" מ-"Icek" [מבוטא איצק] בפולין ל-"Issac" [מבוטא אייזיק] בארה"ב, "יצחק" בישראל ו"איציק" שישמש ככינוי בישראל. ניתן לשנות את "Sochaczewski" בפולין ל-"Sochachevsky" בארה"ב, ל-"Chester" באוסטרליה ולווריאציה עברית כמו "סיון" בישראל. "Tchorek" בפולין הוחלף ל-"Chorek" בארה"ב, לטהורי או תרזה בישראל. יהודים רבים שינו את שם משפחתם לשם עברי בישראל, לפעמים עם צליל דומה, לפעמים עם משמעות דומה.

כרוב העיירות הפולניות נהרסו בתי הקברות היהודיים במהלך הכיבוש הנאצי, ומצבות שימשו למדרכות. בערים רבות הוחזרו המצבות בשנות השישים והשבעים, בכמה עיירות המצבות הוחזרו לבית הקברות בחוסר סדר, בחלק מהמקרים כמה מצבות מוצגות במוזיאון היסטורי מקומי. ידוע לנו על מקרה בפולטוסק שחלקי מצבות שבורים נאספו ונבנו לאנדרטה, מקרה בדרובין שבו כל המצבות שהוחזרו נעזרו בבית הקברות, כוסו בעפר ווהוצבה עליהן מצבת זיכרון. בוורשה, שם כבר היו מדרכת בנויות, השאירו הנאצים את בית הקברות על כנו.

רשומות שנעשו על פי הקוד האזרחי של נפוליאון

המידע החשוב ביותר למחקר גנאלוגי בפולין נמצא בספרי רישומים של כל עיר. בשנת 1808 החלו להשתמש בספרים אלו, לאחר שנפוליאון כבש את פולין. נפוליאון התקין קוד אזרחי, שכלל רישום בכל עיר של לידות, נישואין, גירושין ופטירות. הרשומות נכתבו כ-"סיפור" על חצי עד עמוד מלא, המספר את המיקום, התאריך והשעה בה נכתב הרשומה, האירוע שקרה, שמות האנשים המעורבים, מקום לידתם, גילם ולפעמים מידע על המקצוע שלהם. ישנם ספרים נפרדים לעם היהודי ולפולנים קתולים.

ברשומות המוקדמות, אנשים נקראו לפי שם פרטי ושם האב. בשנת 1820 כפה הצאר הרוסי אלכסנדר הראשון, ששלט על רוב האזור שנמצא כיום במרכז פולין, שימוש בשמות משפחה. הוא רצה להקל על זיהוי אנשים לצרכי מיסוי וגיוס. אז אנשים זוהו על ידי שם פרטי, שם האב ושם המשפחה. באזור שנשלט על ידי פרוסיה, כיום פולין, נדרשו שמות משפחה קודם לכן. שמות משפחה נתקבלו על פי המקצוע של ראש המשפחה, עיר הולדתו אם שונה מהמקום בו התגורר באותה תקופה, ומקורות רבים אחרים.

הרשומות נכתבו בפולנית, המשתמשת באותיות לטיניות, עם כמה שילובים המשמשים לכיטוי צלילים שאינם קיימים בלטינית. לדוגמה "sz" מייצגים את הצליל "ש", ו-"cz" מייצג את הצליל "צ". יהודים הורשו לחתום באותיות עבריות (בדרך כלל בהגייה ביידיש) ובמקרים מסוימים מצוין בתיעוד כי האנשים החתומים אינם יודעים קרוא וכתוב, כי אינם יכולים לקרוא ולכתוב בפולנית. קריאה וכתובה בעברית/ביידיש לא נחשבו לאוריינות לצורך הרשומות. ברשומות מסוימות צוין כי הרשומה הוקראה למשתתפים.

בשנת 1868 קבע הצאר אלכסנדר השני שכל הרשומות ייכתבו ברוסית, באותיות קיריליות. זה מקשה על קריאת שמות עבור כל מי שלא יכול לקרוא רוסית, חתימות עם אותיות בעברית כבר לא הותרו. אנשים שלא יכלו לקרוא רוסית הוצגו ברשומה כאנאלפביתים. כתוצאה מכך, שמות משפחה מסוימים השתנו כיוון שלשפה הרוסית אין את האות H, ודוברי רוסית אינם יכולים לבטא את הצליל הזה. דוגמאות לשמות שעברו שינויים: כהן נכתב כ-קון או כגן, מוהל נכתב כ-מוגיל, תהילים נכתב כ-טילם, הרש כ-גרש וכו'. יש לשים לב שכהן, קון וכגן נשמעים אחרת, ומנועי חיפוש פונטיים עשויים שלא למצוא כל הגרסאות עם חיפוש אחד. בכמה רשומות השמות רשומים ברוסית ובפולנית, עם קו תחתון, ולכן קל יותר לאתר את השמות בטקסט. ברוסית שמות המשפחה מוטים לפי מין: גברים: סוכצ'בסקי ונשים: סוכצ'בסקה.

בכל רישום היו שני עדים. במקרים רבים, מקצוע העדים הוצג כ"אנשי בית הספר". ברוסית המילה היא "שקולניק" - כלומר איש השקול (בית ספר ברוסית). המשמעות היא שזה יכול להיות מורה או תלמיד בבית כנסת או בית מדרש. בנוסף למורים, היה מקובל שמי שלא יכול לעבוד יותר מבלה את זמנו בלימוד בבית המדרש. זה היה נכון גם לגבי אנשים שפרשו מהצבא הרוסי לאחר 25 שנות שירות ולא נזקקו לעבודה מכיוון שקיבלו קצבה. העדים, האב/חתן והפקיד שכתב את הרישום חתמו בתחתית הרשומה.

התאריכים פורטו לפי לוח השנה הרוסי ולוח השנה המשותף, שההפרש ביניהם הוא אחד עשרה ימים. לדוגמה "1/12 במרץ" פירושו 1 במרץ על פי לוח השנה הסלבי הרוסי ו-12 במרץ על פי לוח השנה הקתולי הגרגוריאני [לוח השנה המקובל]. שים לב לבעיה אפשרית בהמרה בין רשומות יהודיות, שם מתוארכים תחת לוח השנה היהודי עם ימים שמתחילים בשקיעה למשך 24 שעות, ולוח השנה הנפוץ שבו הימים מתחילים בחצות 24 שעות. בדרך כלל מציינים זאת כאשר משווים תאריך פטירה כפי שמופיע ברשומה הרשמית ובמצבה שבה התאריכים הם על פי לוח השנה העברי בלבד.

בחלק מתיעוד הנישואין נאמר כי הודעות נישואין הוכרוזו וכרוזות נתלו בבתי כנסת בעיירות מגורי החתן והכלה. תאריכי ההצהרות הם על פי לוח השנה הרוסי. ניחוש מושכל הוא שהיה חוק רוסי המחייב הכרזה והצבת כרוזות של חתונה לפני החתונה בכדי למנוע נישואים של אנשים שכבר היו נשואים. זו הייתה בעיה שהמערכת הנוצרית באירופה סבלה ממנה מאות שנים - מכיוון שגירושין היו אסורים בנצרות הקתולית והאורתודוקסית, אנשים התחתנו שוב תוך שהם מסתירים את העובדה שהם כבר נשואים למישהו אחר.

נישואים יהודיים התקיימו בדרך כלל בעיר משפחתה של הכלה, והנישואים נרשמו שם. בדרך כלל בני הזוג התגוררו עם משפחת הכלה כמה שנים, כחלק מהסכם הנישואין הכלכלי. בנישואין יהודיים היה משא ומתן על תנאים כספיים, כמו גם על תנאים כספיים למקרה של גירושין או מוות. ברישומי הנישואין של העיירה לא מופיעים התנאים, אך ברישום לעתים כתוב כי היה הסכם בעל פה בין המשפחות או שהיה הסכם נוטריוני, ושם הנוטריון.

בשל המנהג היהודי לקרוא לילד בטקס ברית המילה ביום השמיני שלו ולילדה תוך שלושים יום מיום לידתה, בחלק מהתיעוד יש מקום ריק ארוך לשם הפרטי. מאוחר יותר מילאו את השם ושני קווים אנכיים ארוכים נוספו לפני השם ולאחריו, כך שלא ניתן היה לשנות אותו. לחלופין, הרשומה נכתבה רק לאחר שמונה ימים מלידתו של בן. ידוע לנו על מקרה של רישום לידה שהתבצע רק כמה שנים לאחר הלידה, והתיעוד כלל הסבר שהיתה חולה מאוד כשנולדה.

מקצועות האנשים הם חלק חשוב מהתיעוד. אנו יכולים ללמוד שמישהו היה חייט, וזה מקצוע מאוד ספציפי, אך רישום כסוחר הוא מעורפל מאוד. לפעמים ברישום יצויין שמשפחה הייתה בעלת בית.

גילאי האנשים ברשומות העיר הם אומדנים בלבד, במיוחד במחצית הראשונה של המאה ה-19, ככל הנראה לפי הערכת הפקיד שכתב את הרישום. עם זאת, ברשומות מסוימות הגילאים מדויקים.

חיפוש ברשומות העיירה

בשלב מוקדם, לשם חיפוש ברשומות העיירה נדרש לנסוע לעיירות השונות ולחפש בספרי ההרישומים עצמם. בשנות השבעים של המאה העשרים הכנסייה המורמונית צילמה את כל הרישומים הזמינים באירופה, למטרותיהם הדתיות. המיקרופילמים כוללים רק רשומות מלפני 1870, מכיון שהחוק הפולני דאז התיר רק לרישומים מעל גיל מאה להיות זמינים לציבור. ניתן היה להזמין את המיקרופילמים לצפייה בכנסיות מורמוניות רבות. כיום המיקרופילמים זמינים רק בספרייה בסולט לייק, יוטה, ארה"ב, וחיפוש באינטרנט בהם אינו אפשרי.

כיום כלי החיפוש הטוב ביותר הוא אתר האינטרנט החינמי JRI-Poland.org (ראו נספח להלן) ובו מיליוני רשומות שנסרקו ברזולוציה גבוהה, ורובם באינדקס על ידי המרת השמות לטקסט מחשב הניתן לחיפוש באתר של JRI-Poland. במקרים רבים יש קישור לסריקה של הרשומה, המאפשר לקבל עותק ולתרגם אותו. חיפוש שמות אפשרי בצורה מדויקת, בצורה של טקסט מטושטש, בצורה פונטית ועוד. כאשר נמצא רישום מבוקש, קישור ישיר לסריקה עשוי להופיע בעמודה השמאלית בטבלת התוצאות. המספר של המיקרופילם של המורמונים רשום בעמודה הימנית (אך לא המיקום בסרט - אין מספרי מסגרות). כמו כן, בדף תוצאות החיפוש, תחת שם העיירה, עשוי להיות קישור (בכחול וקו תחתון) לסריקות של כל ספרי רשומות העיר הזמינים באתר של ממשלת פולין. כלי חיפוש נוספים מפורטים בנספח להלן.

לפעמים ניתן להשיג סריקה של ספר עירוני באופן מקוון, אך אין קישור ישיר לרשומה אותה מחפשים. חשוב לציין כי הספרים של כל שנה מתחילים בעמוד מלא שמציג את השנה. ואז רשומות של לידות, בדרך כלל חצי או שלישי דף לכל לידה. כל לידה מתחילה במספר סידורי. אותו מספר סידורי מופיע בכלי החיפוש - לדוגמה Bxx, למשל רישום לידה מספר 19 יופיע ב- JRI-Poland כ-B19. לאחר הלידה האחרונה של השנה קיים אינדקס של כל הלידות, שורה אחת לכל לידה. הספר ממשיך בנישואין, עם דף מלא לכל נישואין ואחרי זה אינדקס של כל הנישואין. ואז יש גירוסים בודדים ואינדקס קצר. אחרון מגיע תיעוד של מקרי מוות, חצי עמוד כל אחד ואינדקס. ארגון זה התאפשר ככל הנראה על ידי כריכת הספר לאחר סוף השנה. עם זאת, זה מאפשר חיפוש אחר רשומה ספציפית גם אם אין אפשרות לקרוא את הטקסט. לדוגמא, מציאת רשומת נישואין מעיירה X, שנת 1900, כרוכה במציאת סריקת הספר של שנת 1900 מעיירה X, דילוג על הקבוצה הראשונה של רישומים על 1/2 או 1/3 עמוד, אינדקס, ולאחר מכן עמודים שלמים של טקסט עד מספר 35. זכור כי רשומות יהודיות רשומות בספרים נפרדים.

כאשר מוצגת סריקה של רשומה על גבי מסך המחשב, הדרך להוריד את העותק הטוב ביותר היא על ידי הורדת הסריקה כמו שהיא ושמידה במחשב. אפשרות נוספת היא שימוש ב- CTRL+C [מקש Ctrl שגלחך באותו זמן עם מקש האות C] כדי להעביר את הסריקה ללוח ההעתקה, ואז שימוש ב- CTRL+V כדי להדביק את הסריקה לתוכנית גרפית לפי בחירתך (או אפילו למעבד תמלילים כתמונה). צילום מסך יביא להפחתת איכות הסריקה באופן משמעותי. אם רשומה נמצאה באינטרנט, חשוב גם להעתיק את הקישור מהשורה העליונה של הדפדפן. ייתכן שיהיה צורך בקישור זה כדי לאפשר למתרגמים לראות את הסריקה המקורית באיכות הגבוהה ביותר.

חיפוש רשומות ידני אפשרי גם כן. כל הרשומות הצעירות מגיל 100 שנה נשמרות בבתי העיירה, וכל רשומה שגילה מעל מאה שנה נשמרת בארכיון מרכזי בוורשה. רישומי לידה בני יותר ממאה שנים ורישומי נישואין ופטירה בני יותר מ-80 זמינים לציבור. עבור רשומות צעירות יותר, יש צורך בהצהרה נוטריונית (בפולנית, אצל עורך דין פולני - יש להם טופס סטנדרטי לכך) כי מי שרוצה לחפש רשומה הוא צאצא של האדם/אנשים

שהרשומה מתייחסת אליהם. ספרי ערים רבים נסרקו וזמינים באינטרנט בארכיון הפולני המרכזי, אך די קשה לנווט בדף האינטרנט.

תרגום אפשרי באמצעות קבוצת "Genealogical Translations" בפייסבוק, שהיא חנימית ושימושית לתרגום רשומות בודדות. קבוצה זו מחייבת שהמבקש תרגום יספק קישור לסריקה האיכותית. ניתן למצוא מתרגמים מקצועיים גם בקבוצה זו.

רשומות בעברית

לפני עידן השואה הודפסו בעברית וביידיש עשרות אלפי ספרים. בחלק מהספרים ישנם בין טקסטים אחרים סיפורים משפחתיים. ישנם ספרים ייעודיים לגניאלוגיה של משפחה מסויימת. בסוף של כמה ספרים יש רשימה של תורמים שעזרו בעלויות ההדפסה, והתייחסותם המשפחתית לסופר. כל מידע כזה חשוב ועשוי להיות שימושי.

מרבית הספרים העבריים של המאה ה-18 וה-19 הודפסו בגופן רש"י, מכיוון שהגופן המקראי בעברית נחשב לקדוש. ישנן תוכנות מיוחדות המבצעות תעתיק, אך אם קיימת סריקה באיכות טובה ניתן לבצע המרה על ידי העתקה ממסמך PDF והדבקה לתוכנת מעבד תמלילים. כמו כן, פתיחת קובץ PDF ושמירתו כקובץ TXT או DOCX עשויות לעבוד.

אנשים מפורסמים מכונים בדרך כלל לפי שמו של ספר שכתבו. למשל "ה-ישמח ישראל" משמש כינוי לרב שתורתו נאספה בספר בשם זה [שמו המלא הוא ישראל יצחק ירחמיאל דנציגר]. כמו כן, רבנים עשויים להיקרא על שם העיר בה הם היו רבני הקהילה, למשל "הרב מתל אביב".

בחיפוש בגוגל ניתן למצוא שמות שהודפסו בספרים בעברית, אם תקלידו את השם שמחפשים באותיות עבריות. גם אם אתה חושד שהספר מודפס בגופן רש"י, זה בסדר להשתמש בכל גופן עברי בחיפוש, שכן חיפוש בגוגל רואה בגופן רש"י גופן של השפה העברית. לאחר מציאת שם הספר ומספר העמוד, ניתן לקבל עותק ממספר ספריות אינטרנט (ראה להלן), כאשר הסריקות הן באיכות טובה בהרבה בהשוואה לספרי Google.

שים לב שבחברה היהודית של המאה ה-19 ולפני כן, היה מקובל לקרוא "סבא" אדם שהיה למעשה סבא רבא, ולכן כל אבות קדומים ישירים נקראים "סבא". "דוד" יכול להיות דוד רבא או אפילו דוד קדום בכמה דורות. אות שמקדימה שם של אדם - ר' נקראת "רייב" [Reb] ומשמעותה "מר" לפני השם. זה לא מייצג רב. עבור רב, הוא יכונה בשם הרב ר' והשם [הרב ר' משה או רבי ר' משה]. כשכתוב "רבנו" משמעותו בהחלט רב. ספרים ומצבות כוללים כמות גדולה של ראשי תיבות, וכל מי שאינו יודע עברית יזדקק לעזרה בפענוח הכתוב. דוגמאות נפוצות לכיתוב על מצבה: ז"ל = זכרוננו לברכה [במשמעות שמי שזוכר אותו יהיה לו הדבר לברכה]. פ"נ = פה נקבר. ת'נ'צ'ב'ה = תהא נשמתו צרורה בצרור החיים. דוגמאות מורכבות יותר ממצבות ומספרים הן: מהו"ר פירוש "מורנו הרב ורבינו". אדמו"ר = אדוננו, מורנו ורבנו (מנהיג קהילה חסידית, יכול להיות או לא להיות רב). שליט"א = שיזכה לחיים טובים וארוכים.

אם אתה מבקר בבית קברות ומצלם קבר שחשוב לך, ודא תחילה שאין ערימת לכלוך או שיחים שמסתירים את החלק התחתון של הטקסט. ת'נ'צ'ב'ה תהיה תמיד השורה האחרונה של הטקסט. צלם תמונות מכמה כיוונים. אם השמש נמצאת מאחורי הקבר, או אם יום מעונן, השתמש בפנס חזק המכוון מכיוון אחד אל הטקסט, וצלם מכיוון שונה. ודא שהמסגרת מוגבלת לאזור הטקסט כדי לא להציף את המצלמה באור שמש. הטל צל על העדשה למנוע אור שמש ישיר. בדוק בחלק האחורי של המצבה אם יש טקסט נוסף.

בטקסט בעברית על מצבות במאה ה-19 ולפני כן היה רק השם הפרטי העברי של האדם ואביו ותאריך פטירה יהודי. מצבות קבורה של אנשים מפורסמים כוללות כמה פרטים נוספים. באזורים מסוימים, מצבות עשויות להציג שהנקבר היה רב גם אם לא היה.

חיפוש רשומות נוטריון

כלי חיפוש אחר הוא רשומות של נוטריונים. כאשר המשפחות היו עשירות, נערכו הסכמי ממון לפני נישואין אצל נוטריון. אנשים עשירים היו מכינים צוואות על מיטת המוות שלהם. רכישת נכס ועסקאות עסקיות אחרות נרשמו גם כן על ידי נוטריון. שמות הנוטריונים החזרו ברשומות העיירה אם, למשל, זוג נשוי אכן ערך הסכם ממון נוטריוני לפני נישואין. הרשומות הנוטריוניות נכתבו בספרים, והספרים נשמרו על ידי הנוטריונים וצאצאיהם. רישומי נוטריון רבים כוללים שמות של הורים, בני זוג, ילדים וכלות. הצוואות עשויות לכלול מקצוע בפירוט רב יותר מאשר רשומות אחרות, למשל "סוחר פרווה" או "בעל מסעדה". החוקרים יכולים ליצור קשר עם מחזיקי הספרים (לרוב צאצאי הנוטריון), להתקשר מראש לבדיקת שמות באינדקסים, לבקר ולראות את הרשומות ותמורת תשלום לצלם/לסרוק. יש לקוות שבמשך הזמן רשומות נוטריון יתפרסמו באינטרנט.

רשומות אחרות

רשומות מס זמינות לעיתים, מופרדות לקהילה היהודית. יתכן שאלו נשמרו במקום שונה מאשר רישומי הלידה, הנישואין והפטירה, ומתישהו אבדו רישומי הלידה, הנישואין והמוות אך רשומות המס שרדו. קיימות רשימות של אנשים שהצביעו בבחירות לדומא - הפרלמנט הרוסי תחת הצאר. אלה כוללים מקצוע, בעלות על בתים ושווי אישי מוערך, אך מתחילים רק משנת 1905, לאחר המהפכה באותה שנה. חלק מהרישומים של תושבות בעיירות שונות כבר מקודדים לחיפוש על ידי JRI-Poland.org. רישומים אלו כוללים כתובת מגורים, מקצועות ותאריכי לידה. רישומים של תושבי גטאות כבר מקודדים לחיפוש על ידי מוזיאון השואה בווינגטון. אלה מקובצים למשפחות בכתובת דירה וכוללים מקצועות ותאריך לידה. רשימות קברים, חלקן כבר מקודדות לחיפוש על ידי JRI-Poland.org. תמונות רבות של קברים זמינות ב-Billiongraves. (ראה נספח להלן).

באופן כללי, רוב הרישומים זמינים כיום, אך עקב שריפות, מלחמות וכו' ישנם פערים שבהם כל או חלק מההיסטוריה של עיירה או נוטריון אבדו.

נספח: כלי חיפוש

חיפוש DNA

ישנן מספר חברות שעושות בדיקות DNA. לדוגמה:

www.FamilyTreeDNA.com

עם זאת, כל אחת מהחברות הללו מחפשת קשר משפחתי אפשרי רק בקרב הלקוחות שלה. כדי להשוות בין חברות רבות, צריך להעלות את תוצאות בדיקת ה-DNA וכל עץ משפחה זמין אל:

www.GedMatch.com

כדי להעלות אילן יוחסין, הוא צריך להיות בפורמט מיוחד. ניתן לבנות את הפורמט על ידי מילוי שמות של אבות קדומים באתרי אינטרנט מסוימים, לאחר מכן ניתן לבקש לייצר ולהוריד אילן יוחסין בפורמט הנכון. לדוגמה, השתמש ב:

www.geni.com

GedMatch עשוי לשמש את המשטרה לחיפוש חשודים בעבירות חמורות, וכאשר תעלה את המידע שלך תישאל אם אתה מתיר שימוש כזה.

שימו לב שהיהודים חיו בקהילות מבודדות באירופה שנים רבות. בשימוש בסטנדרטים נפוצים ליחסים משפחתיים הנהוגים באירופה, כל אדם יהודי ימצא אלפי קרובי משפחה יהודים. מומלץ לשקול התאמה של לפחות 100 C”M [Centi-Morgan] בסך הכל וקטע ארוך יותר של לפחות 20 C”M ורק אז לחפש בעץ המשפחה כדי לראות התאמה בשם משפחה והתאמה של עיר מגורים.

אתרי חיפוש גנאלוגיה באינטרנט

אינדקס רשומות יהודיות - פולין, www.JRI-Poland.org

אתר גנאלוגיה יהודית www.jewishgen.org האתר אוסף ומציג מידע מכל העולם

Ancestry - צריך מנוי בתשלום www.ancestry.com

Geni - היה חופשי, עכשיו חלק מ-Ancestry ובתשלום

www.geni.com

מוזיאונים

מוזיאון השואה בווינינגטון www.ushmm.org כולל רישומים רבים מלודז' הניתנים לחיפוש.

כלי חיפוש: www.ushmm.org/online/hsv/person_advance_search.php

המוזיאון להיסטוריה של יהודי פולין sztetl.org.pl

המכון היהודי להיסטוריה על שם עמנואל רינגלבלום www.jhi.pl

ארכיונים

ארכיון ארולסן [על רדיפה נאצית] collection.arolsen-archives.org

אוסף נרחב מאוד, אך זמין באופן מקוון רק בחלקו. עם זאת, ניתן להגיש בקשה לחיפוש רשומות של אדם ספציפי.

ארכיון מדינת בלגיה של [/search.arch.be/en](http://search.arch.be/en)

אחד העובדים השקיע כמה שעות מזמן ההפסקה שלו כדי לחפש למעלה ממאה קבצי נייר אחר תמונה, ובסופו של דבר זיהה את פניו של קרוב משפחה שחיפשתי!

הארכיון המרכזי בישראל www.archives.gov.il

בארכיון ניתן לחפש בקשות לאזרחות של אנשים בזמן המנדט הבריטי.

רשומות כאלה כוללות תאריכי הגעה לארץ ישראל.

הכנסייה המורמונית www.familysearch.org

נכון לעכשיו מיקרופילמים זמינים לחיפוש רק בארכיון בסולט לייק סיטי, יוטה, ארה"ב. אולי בעתיד ניתן יהיה לחפש רשומות באינטרנט.

ספרי רשומות פולניים ברשת <http://metryki.genbaza.pl/index/list>

צריך לחפש את האזור, אחר כך עיר, ואז שנה, ואז חיפוש ידני. החלף לאנגלית בצד ימין למעלה. קשה למצוא את הספרים היהודיים.

יד ושם, ירושלים www.yadvashem.org

ניתן לחפש באינטרנט באופן חלקי בלבד. דפי עדים המציגים אנשים שנספו בשואה כבר זמינים.

קבצים אישיים של אסירי שואה זמינים לחיפוש במחשב בספרייה. מתנדבים זמינים במקום כדי לעזור בחיפוש ובתרגום מגרמנית לאנגלית.

גנאלוגים ותרגומים

איגוד גנאלוגים מקצועיים www.apgen.org

רשימת מתרגמים:

www.apgen.org/directory/search_results.html?search=true&related_services=18

האגודה הגנאלוגית הפולנית של אמריקה pgsa.org

רשימת מתרגמים [/pgsa.org/how-to/frequently-asked-questions/translators](http://pgsa.org/how-to/frequently-asked-questions/translators)

הרשימה של סינדי - שפות ותרגומים < אנשי מקצוע, מתנדבים ושירותי מחקר אחרים,

www.cyndislist.com/languages/professionals

פייסבוק: <https://www.facebook.com/groups/GenealogicalTranslations>

קבוצה זו מציעה תרגום בחינם, מסמך אחד בכל פעם. קל להיות חבר וכללים פשוטים לבקשת תרגום.

קבוצת גנאלוגיה בפייסבוק: [/www.facebook.com/groups/genealogysquad](http://www.facebook.com/groups/genealogysquad)

ספרי עברית / יידיש

www.daat.ac.il/daat/bibliogr/allbooks.asp?sub=21 ספרי חסידות

www.otzar.org הספרייה הדיגיטלית היהודית

www.hebrewbooks.org ספרים עבריים (~50,000)

ספרים יזכור מקוונים (ספרי זיכרון לעיירה, בעיקר ביידיש, חלקים בעברית).

Www.nypl.org/research/chss/jws/yizkorbookonline.cfm

www.jewishgen.org ספרי יזכור מתורגמים לאנגלית (~150)

www.daat.ac.il/daat/vl/tohen.asp?id=9 מילון ראשי תיבות בעברית

הספדים בעיתונות

www.legacy.com בעיקר בארצות הברית

בתי קברות

www.billiongraves.com מיליארד קברים. תמונות של קברים.

רשימת בתי קברות יהודיים בניו יורק, ארה"ב

www.jgsny.org/index.php/ny-area-research/jgs-cemetery-guides/19-cemetery-directory

הערה: מחלקת הבריאות של מדינת ניו יורק תחשוף את אתר קבורתו של אדם רק לצאצא ישיר. שיחה בטלפון ושליחת מכתבי בירור לכל בתי העלמין היו שימושיים. רק מעטים מקוונים.

פרויקט בית העלמין היהודי הבינלאומי

www.iajgsjewishcemeteryproject.org

בתי קברות בירושלים:

חברה קדישא הראשית והכללית (פרושים), רח' פינס 15 (ליד הדוידקה) ירושליים טל': 02-5384144

חברה קדישא - חסידים, רח' המביט 21 (שכונת גאולה) ירושליים טל': 02-5384518 / 89

חיפוש קברים בישראל - אנגלית /gravez.me/en

זה זמין גם כאפליקציה

חיפוש קברים בישראל – עברית

http://wikigenia.org.il/index.php?title=רישומי_קבורה_בישראל_ (ובתי_עלמין)_ -_חיפוש_מקוון

מילון שמות משפחה

מילון שמות משפחה יהודיים מממלכת פולין. באנגלית. מאת אלכסנדר ביידר, Avotaynu, Inc., 1996. ישנם עוד כמה מילונים מאת אותו מחבר לאזורים אחרים, ראה:

.en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Beider

אילנות יוחסין באינטרנט ובספרים

השרשרת הלא שבורה - צאצאיו של שאול וואהל [מלך פולין ללילה אחד]. מאת נייק רונשטיין
בעל שם טוב en.wikipedia.org/wiki/Baal_Shem_Tov_family_tree

קבוצות ערים

קבוצת Pultusk בפייסבוק: [/www.facebook.com/groups/jpultusk](http://www.facebook.com/groups/jpultusk)
יש כנראה עוד רבים.

תרגום בין תאריכים יהודיים לתאריכים גרגוריאניים (המקובלים)

טקסט באנגלית [/www.hebcal.com/converter](http://www.hebcal.com/converter)

הערה: ההמרה מתאריך עברי לגרגוריאני אינה מביאה בחשבון את נושא מתי מתחיל היום, ולכן
עשויה להיות טעות של יום אחד.

טקסט בעברית [/www.shoresh.org.il/dates](http://www.shoresh.org.il/dates)

הערה: נדרשת מקלדת עברית כדי להכניס חודשים ושנים בעברית.

הערה: אם הקורא מוצא כלי חיפוש שימושי שאינו מופיע ברשימה לעיל, אנא פנה אלינו עם המידע:
info@Tchorek-Sochaczewski.org